

Сучасне освітнє середовище: огляд-рев'ю

В. Денисенко,

методист лабораторії упровадження освітніх інновацій,
комунальний заклад «Житомирський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради
e-mail: centrmetodinform@gmail.com

Н. Макарова,

методистка лабораторії упровадження освітніх інновацій,
комунальний заклад «Житомирський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради
e-mail: centrmetodinform@gmail.com

Редакційною колегією журналу прийнято рішення про запровадження у виданні рубрики з проблем освітнього середовища у закладах дошкільної, загальної середньої, інклюзивної освіти як важливої умови для активного навчання, креативності та розвитку особистості дитини, соціальних навичок. Саме це питання є однією зі складових Нової української школи, яка передбачає перехід до розвивального навчання, упровадження у практику різних технологій та організацію розвивального освітнього середовища. Авторами проведено огляд педагогічних, наукових, науково-публіцистичних журналів України з виокремленням статей, які розкривають сучасні тенденції розвитку та змін освітнього середовища у контексті сучасної освітньої реформи.

Сподіваємось, що представлений огляд-рев'ю стане у пригоді педагогічним, керівним працівникам установ та органів освіти, адже створення нового освітнього середовища ніколи не припиняється з упровадженням певного результату. Це безперервний процес пошуку нових відповідей на нові виклики життя.

Створення безпечного та здорового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти

*Т. Фасолько
Г. Олійник
Г. Горшкова*

Анотація

Мета статті полягає у висвітленні важливості створення безпечного та здорового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти України

в умовах воєнного стану. У процесі дослідження було проаналізовано наукові праці вітчизняних учених, які досліджували умови формування безпечного освітнього середовища закладів дошкільної освіти. У результатах з'ясовано, що заклади дошкільної освіти відіграють ключову роль у формуванні особистості дітей, забезпечуючи їх гармонійний розвиток та підготовку до подальшого навчання в школі. Пріоритетними напрямками діяльності закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану в Україні є педагогічна взаємодія з дітьми, організація освітнього процесу в різних форматах, подолання освітніх втрат, організаційно-методична підтримка керівників і педагогів, створення та облаштування безпечного освітнього простору. Безпечне середовище – це умови, що сприяють всебічному розвитку дитини, враховуючи її фізичне, емоційне, інтелектуальне та соціальне благополуччя. Створення безпечного освітнього середовища є одним із пріоритетних завдань сучасних освітніх закладів, особливо в умовах воєнних дій.

URL: <https://pedagogicalacademy.com/index.php/journal/article/view/166>

Створення толерантного освітнього середовища в закладі дошкільної освіти в умовах інклюзії: теоретико-методичні засади

*Т. Лесіна
В. Мельник*

Анотація

Інклюзія є відносно новим явищем у дошкільній освіті та українському суспільстві загалом. Якісна професійна підготовка здобувачів за спеціальністю «Дошкільна освіта» є запорукою успішної інклюзивної освіти. Розуміння сутності інклюзії як соціального феномена та принципів розвитку толерантності в дитячому соціумі, вміння створити толерантний простір та реалізувати основні завдання освітнього середовища є головною передумовою забезпечення ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів у контексті системного підходу. Особлива увага у цьому аспекті приділяється втіленню інноваційних форм педагогічної діяльності у контексті дошкільної освіти, творче запозичення ідей, що містить конструктивний зарубіжний досвід, та розробці національної стратегії у професійній діяльності фахівців в умовах сьогодення. Вітчизняний заклад вищої освіти є потужною ресурсною платформою для подальшого розвитку і вдосконалення дошкільної освіти загалом і сприяє розв'язанню проблем інклюзивної освіти зокрема.

URL: <https://doi.org/10.61339/2786-6947.2023.2.289571>

Освітнє середовище початкової школи у формуванні ціннісних орієнтацій молодших школярів

*Г. Товканець
Ю. Сідор*

Анотація

У статті обґрунтовано роль освітнього середовища початкової школи у формуванні ціннісних орієнтацій молодших школярів. Виокремлено особливості сучасного середовища початкової школи: спрямування на створення умов для активного навчання, креативності та розвитку особистості дитини; сприяння розвитку соціальних навичок на основі використання методики соціального навчання та інші застосування інтерактивних та інформаційно-комп'ютерних технологій; проведення занять у спеціальних кімнатах; підтримка позитивного емоційного фону в класі; повага до особистості, що забезпечує сприятливий клімат для навчання та створення ситуації успіху. Виявлено основні складові розвивального середовища в початковій школі: позитивна атмосфера (створення доброзичливого та сприятливого клімату, де кожна дитина почувається впевнено і заохочується до самовираження); різноманітність інтерактивних матеріалів; використання різних навчальних ігор, маніпулятивних засобів, комп'ютерних програм та іншого навчального обладнання, які сприяють активній взаємодії дітей з навколишнім середовищем; рольові ігри та інше.

URL: <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2024/04/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5-%D0%BF%D0%BE>

Сучасні підходи до організації інклюзивного освітнього середовища у початковій школі: створення комфортного простору, адаптація навчальних матеріалів та індивідуальний підхід до кожної дитини

А. Аксьонова

Анотація

Інклюзивне освітнє середовище у початковій школі є важливим аспектом сучасної освіти, що забезпечує рівний доступ до навчання для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей розвитку. У статті розглядаються сучасні підходи до створення комфортного простору, що сприяє адаптації та успішній соціалізації учнів з особливими освітніми потребами. Особлива увага приділяється адаптації навчальних матеріалів відповідно до можливостей дитини, використанню мультимедійних та сенсорних технологій, диференційованому підходу та впровадженню методик

індивідуальної підтримки. Описано ефективні стратегії роботи вчителя та команди підтримки, застосування гнучких форм оцінювання знань, а також методи організації інтегрованого навчання. Представлені практичні рішення для створення інклюзивного освітнього простору, що забезпечує розвиток потенціалу кожної дитини, формування позитивного ставлення до навчання та зміцнення навичок комунікації та самостійності.

URL: <https://vseosvita.ua/library/stattia-suchasni-pidkhody-do-orhanizatsii-inkliuzyvnoho-osvitnoho-sere>

Особливості організації освітнього середовища Нової української школи засобами партнерської взаємодії

М. Саранчук

Анотація

У кваліфікаційній роботі розглянуто особливості організації освітнього середовища Нової української школи засобами партнерської взаємодії.

Теоретично обґрунтовано сутність понять «освітнє середовище» та «партнерська взаємодія», виявлено їхню роль у реалізації Концепції Нової української школи. Проведено емпіричне дослідження стану освітнього середовища й розроблено модель його вдосконалення, яка базується на принципах педагогіки партнерства. Запропоновано методичний інструментарій, що включає конкретні заходи для підвищення ефективності взаємодії між учасниками освітнього процесу. Робота спрямована на покращення інклюзивності, комфорту й мотивації в навчальному середовищі.

URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11397/m_educ_2025_078.pdf?sequence

Формування безпечного освітнього середовища

Т. Калмикова

Анотація

У статті розглянуто питання формування безпечного освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. Проаналізовано основні складові безпечного освітнього середовища, серед яких фізична, психологічна та соціальна безпека. Визначено ключові аспекти нормативно-правового регулювання та практичні підходи до створення безпечного простору для учнів і педагогів. Представлено рекомендації щодо удосконалення стратегії забезпечення безпеки в освітніх установах.

URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-bezpechnogo-osvitnogo-seredovischa-456918.html>

Особливості проєктування освітнього середовища в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану в Україні

*С. Трубачева
О. Мушка
П. Замаскіна*

Анотація

Розв'язання проблеми проєктування освітнього середовища закладу освіти сьогодні, під час воєнного стану, є надзвичайно актуальним питанням, яке в умовах цифровізації сучасного суспільства трансформується та набуває нових акцентів. Насамперед важливими у цьому аспекті є завдання забезпечення безпековості освітнього середовища та створення умов для подолання освітніх втрат. Наразі актуальності також набуває питання подальшого розвитку дистанційного навчання, яке є пріоритетним особливо в тих регіонах, де здобувачі освіти не мають доступу до закладів освіти або цей доступ обмежений. У зв'язку з цим, метою цього дослідження є висвітлення особливостей технології проєктування освітнього середовища, спричинених, по-перше, розвитком процесу цифровізації в суспільстві та новими можливостями, які створюються у зв'язку з цим в освіті; по-друге, освітніми втратами, які виникли в умовах війни в Україні та потребують діагностики та подолання. Методами досягнення мети дослідження, які застосовані у статті, є розроблення технології проєктування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану та представлення її особливостей. Основним результатом є визначення особливостей проєктування освітньо-розвивального середовища закладу освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану та презентація їх у вигляді технології проєктування.

URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/702>

Організація віртуального інформаційно-освітнього середовища у процесі дистанційної освіти

А. Алісва

Анотація

Процеси інформатизації та глобалізації суспільства формують нову модель освіти – модель дистанційної освіти. Основою цієї моделі є світ, суспільство, людське пізнання та динамізм освіти, ідея переходу від «освіти впродовж життя» до принципу «освіта впродовж життя». Відкрита та дистанційна освіта наразі є однією з форм освіти, яка розвивається найшвидше, і її потенційний вплив на всі освітні системи було оцінено завдяки розвитку інформаційних технологій на основі інтернету, особливо цифрових бібліотек. Електронні бібліотеки є одним із основних джерел

інформації, вони містять великий обсяг навчальної інформації (текстові, аудіо- та відеоматеріали). Тому організація електронних бібліотек дуже важлива для легкого і швидкого доступу до потрібної інформації. А електронні бібліотеки роблять можливим процес дистанційної освіти. У статті розглядається розвиток дистанційного освітнього процесу, який є новим напрямом в освіті із застосуванням нових технологій, його актуальність у сучасності, технологічні моделі, значення технологічної та кадрової інфраструктури у розвитку бібліотечного обслуговування, вивчається впровадження дистанційної освіти. При цьому напрями реалізації цього процесу, роль електронних бібліотек у формуванні інформаційного освітнього середовища, створення навчально-методичної бази були відображені в бібліотеках, які є основними інформаційними провайдерами дистанційної освіти.

URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/2059>

Здоров'язберігаючі технології в контексті освітнього середовища

Т. Белкова

Анотація

У статті розглядається питання здоров'язберігаючих технологій, які створюють максимально можливі умови для збереження, зміцнення та розвитку особистісного та фізичного здоров'я всіх суб'єктів освітнього процесу. Характеристикою здоров'язберігаючого освітнього середовища є організація освітнього простору на всіх рівнях, у якому якісне виховання, розвиток, навчання здобувачів не супроводжується нанесенням шкоди їхньому здоров'ю. Як наслідок, з метою формування, збереження та зміцнення цих складників здоров'я, в діяльність освітньої організації впроваджуються технології, які допомагають вирішити найважливіші завдання – зберегти здоров'я особистості, стимулювати її до активного здорового способу життя. Проблема формування звички до здорового способу життя у здобувачів вищої освіти, що забезпечується правильно організованим, грамотним і цілеспрямованим освітнім процесом з використанням здоров'язберігаючих технологій, сьогодні є дуже актуальною. Метою здоров'язберігаючих освітніх технологій вважатимемо забезпечення умов фізичного, психічного, соціального та духовного комфорту, що сприятиме продуктивній навчально-професійній діяльності учасників освітнього середовища. Використання здоров'язберігаючих освітніх технологій сприяє усвідомленню здобувачами вищої освіти того, що здоров'я людини є найвищою цінністю суспільства. Одним із важливих завдань освітнього процесу буде створення умов для формування у здобувачів навичок самоорганізації та самоконтролю, що сприятиме збереженню здоров'я та активізації рухової діяльності.

URL: <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/article/view/93>

Превентивно-виховний потенціал інтегрованого освітнього середовища: аспекти практичного втілення

Т. Довга

Анотація

У статті актуалізовано проблему превентивного виховання на сучасному етапі модернізації усіх ланок вітчизняної освіти. Теоретичну основу даної статті складають поняття: освітній процес, освітній простір, освітнє середовище; інтегроване освітнє середовище. Зміст статті розкривають базові терміни: превенція, превентивне виховання, завдання превентивного виховання, превентивна виховна діяльність, превентивне виховне середовище, превентивно-виховний потенціал.

Основну ідею статті виражено думкою, що інтегрований характер освітнього середовища підвищує ефективність реалізації завдань превентивного виховання. Інтегроване освітнє середовище в контексті дослідження представлене як об'єднання освітніх середовищ окремих закладів освіти з метою превентивного виховання дітей і підлітків. Наслідком такого об'єднання є створення превентивного виховного середовища, яке володіє превентивно-виховним потенціалом. Відзначено, що сучасні освітні середовища закладів дошкільної, початкової та позашкільної освіти виконують виховну, розвивальну та превентивну функції.

URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1780>